

ja morali na nabor. Danes tega ni več, pravijo, vendar bi mnogi izmed njih radi okusili vse to, kar se je zgodilo v preteklosti, »da bi vsaj počeli nekaj konkretnega«. Za nekatere pomeni tujska legija tisti svet, ki te popolnoma spremeni, da dozoriš. Ob mojem pomisleku, da te razčloveči, mi je dijak 2. letnika smeri Tehnik računalništva neposredno odgovoril: »*Takoj bi šel v tujsko legijo. Bi vsaj delal nekaj konkretnega. Bi se našel. In ne bi me razčlovečila, kot ste rekli. Ne bi me mogla.*« Zanimivi so bili tudi njihovi zapisi oz. njihovo razmišljanje v računalniškem programu Word. Tako smo pri pouku slovenščine pri govornih nastopih od 2. do 4. letnika smeri Tehnik računalništva izpostavili romana Goli vojščak Tonyja Sloana in Nocoj bom ubil Chomskega Dušana Jelinčiča.

Goli vojščak

Roman Tonyja Sloana je posvečen vsem žalujočim vdovam in otrokom padlih vojakov. 18-letni Anglež, ki ni občutil ljubezni svojih staršev, ki je pustil šolo in se ukvarjal s priložnostnimi deli, je na železniški postaji v Marseillu srečal legionarja. Njegove zgodbe so mladeniča prepričale, da se je pridružil francoski tujski legiji. S seboj je imel le potni list in nekaj centov. Izvedel je, da je moral in še mora vsak služiti taki vojski 5 let, če pa jih služi 15, se lahko upokoji: »*Na splošno velja, da se legiji lahko pridruži vsaka baraba ali norec in to ni ravno daleč od resnice. Imeti moraš le kanček znanja in znati dobro lagati, če se želiš izogniti rdečemu traku. ... Če pa poveš resnico, se lahko, odvisno od zločina, ki si ga zagrešil, legija odloči, da te obdrži. Spremenijo ti identiteto z lažnim imenom in zanikajo tvojo prisotnost vsem, ki sprašujejo po tebi, tudi družini.*« (Sloane 2006: 21)¹ Vojaki so v legiji jedli skromno, pili še manj. Ko so se odpravljali v hribe, so bili opremljeni z jurišno puško, težkim oprtnikom, ki so ga sestavljali trije okvirji za strelivo, steklenička hladne vode in pribor za čiščenje orožja. Nekaterim od njih so dodelili dodatno opremo: težko desetkilogramsko radijsko postajo, mitraljez ali osebne radijske postaje, ki so bile kot dve zlepljeni opeki, le težji, nosili so jih okrog vratu. Zaporniki so morali za kazen delati sklece ali prevale po asfaltirani cesti. In prihajali so novi vojščaki, ki so želeli spremeniti svoje življenje. In kmalu so spoznali, da je v legiji vladala stroga disciplina. Tony Sloane je kmalu spoznal, da si lahko postal častnik le, če si bil Francoz, vendar si se moral pet let šolati na častniški akademiji. Če si bil legionar, si se moral do naziva prebiti po činih. Le enkrat je pomislil, da bi dezertiral, a je bil preponosen, da bi to storil. Rad bi postal padalec; sprejeli so ga v padalski regiment 2 eme REP. Na Korziki so dvakrat tedensko tekli osem kilometrov ter za to porabili 55 minut, nosili so 11 kg težke nahrbtnike, čelade in puške. »*Legionarji vedno ubogajo – ničesar ne zavrneš!*« (Sloane 2006: 63)² Tudi ne prevalov na kamenju, plazenje po trebuhu z rokami v žepih, nisi smel prijete hrane ... Tony si nekoč v tednu dni ni sezul škornjev za več kot štiri ure. Znašel se je tudi v Afriki v Djiboutiju: »*Afrika so nebesa za legijske kaznovalne ukrepe.*« (Sloane 2006: 106)³ Tu se je srečal tudi s spolnim nasiljem. In ko so se vrnil v Francijo, se je Sloane zavedel, da je govoril grobo poulično francoščino, ki je bila polna slengizmov in preklinjanja. A legija ga je tako zaslužila, da si brez nje ni predstavljal življenja. Bojeval se je tudi na meji z Etiopijo, kjer je izbruhnila državljanska vojna. Pri 21. letih je izgubil sočutje, želel si je le pijače, seksa in ubijanja. Ko je napredoval, je mislil,

¹ Sloane, Tony (2006): Goli vojščak. Izola: Meander, str. 21.

² Sloane, Tony (2006): Goli vojščak. Izola: Meander, str. 63.

³ Sloane, Tony (2006): Goli vojščak. Izola: Meander, str. 106.

da bo z novinci ravnal enako kruto, kot so nadrejeni z njim, vendar se je z njimi spoprijateljil. Opravil je tudi tečaj medicine, komaj pa je čakal, da bo zapustil Afriko, saj je haluciniral zaradi prahu in vročine. In zavedel se je, da so mu čustva popolnoma otopela. V legiji je bil že 4 leta. Ko je obiskal umirajočega očeta v Španiji, je popolnoma otopel, zavedel pa se je, da je življenje poceni, draga pa je bila smrt. Pozabljal je angleščino, užival je v ostrostrelskem vodu in je bil tudi miner. A življenja v legiji ni nikoli obžaloval: *»Legija je bila tovarna, ki je fante spremenila v može, kuharje v ubijalce, policiste v huligane, častnike v navadne vojake, nezaupljive v zaupljive in bila je metoda, ki je delovala, če si ostal dovolj dolgo.«* (Sloane 2006: 233)⁴ Po petih letih življenja v legiji je sklenil, da je bilo dovolj. Naivnega dečka ni bilo več, spal je s stisnjenimi pestmi, kasneje pa so mu pomagale joga, meditacija in filozofija. Postal je osebni svetovalec za varnost.

Dijak 3. letnika smeri Tehnik računalništva je ob svojem govornem nastopu zapisal v računalniškem programu Word: *»Knjiga mi je bila zelo všeč, ker pisatelj piše o tujski legiji, saj me ta tema zelo zanima. Med branjem sem opazil, da pisec ni naklonjen Afričanom oziroma je spoznal, kakšne so razmere v Afriki ter da tam vlada brezvladje. To tudi pove ob primerih, ko so starši zažgali hčer, ker se ni hotela poročiti po njihovi volji, ko so črnici posilili in razsekali irsko misijonarko. Zelo natančno predstavi režim v francoski tujski legiji (brezpogojno izpolnjevanje ukazov, izjemno stroga disciplina, telesne kazni, zelo naporno urjenje, ...). Tony Sloane se je pridružil tujski legiji, ker si je želel dogodivščin in se je želel povzpeti po družbeni lestvici. To ga je tudi spodbujalo, ko je bil na dolgih pohodih popolnoma izčrpan in bi najraje odnehal. Njegov cilj je bil pridružiti se 2eme REP (2. padalskemu regimentu), ker je to najelitnejša enota tujske legije, ki ima tudi najstrožje kriterije za vstop ter najtežje urjenje. Med urjenjem je bil tudi Sloane kot vsi legionarji večkrat zelo strogo kaznovan, zlasti ko je udaril nadrejenega častnika. Urjenje je uspešno končal in kmalu zatem so ga poslali v Djibouti, kjer je bil sčasoma povišan v desetnika. Opravil je tudi izpit za vojaškega bolničarja; nekaj časa je moral službovati v bolnišnici. Zaradi težkega življenja v legiji je začel posegati po alkoholu tako kot večina njegovih tovarišev, kar mu je pustilo dolgoročne posledice. Skoraj vsak večer je z ostalimi tovariši odšel v mesto, kjer so celo noč popivali ter razbijali lokale. Po petih letih ni podaljšal pogodbe in je odšel s prijateljem po svetu. Ko mu je zmanjkalo denarja, se je zaposlil v Kraljevem padalskem korpusu, kjer je služboval nekaj let. Kot je v knjigi napisal, je potreboval nekaj let, da se je lahko vključil v civilno življenje, saj se je v legiji naučil podzavestno prezirati civiliste oz. vse moške, ki niso služili v vojski. Potreboval pa je tudi ogromno let, da se je odvadil alkohola.*

Moj oče ima znanca, ki je bil več kot 3 leta v tujski legiji, potem pa je deztiral. Bil je v padalskih enotah in je opravil na stotine skokov s padalom. Vendar je fizično in psihično popolnoma uničen, saj so ga v tujski legiji popolnoma izčrpali. Zaradi težav v sklepih težko hodi. Pred letom dni pa ga je zadela kap, sedaj pa živi v domu za onemogle.«

Dijak 2. letnika iste smeri je o tujski legiji pripravil govorni nastop, povedal pa je, da je takemu življenju zelo naklonjen. Sam bi se takemu načinu življenja takoj priključil. Vprašala sem ga tudi, če ve, da v legiji borci pozabijo

⁴ Sloane, Tony (2006): Goli vojščak. Izola: Meander, str. 233.

na čustva, popolnoma otopijo in ne morejo več živeti vsakdanjega življenja. Ostal je neomajen, češ da bi bila zanj to ena velika izkušnja oz. »bi v legijo takoj odšel, zavedam pa se, kaj bi od mene zahtevali, ne bi mi pa mogli spremeniti moje osebnosti«. Sošolci obeh dijakov so se ob njunem pripovedovanju zamislili, povedali pa so, da bi tudi sami poskusili nekoliko časa preživeti v vojski, da pa tujska legija ni kar tako: »Saj sploh ne veš, v kaj se podajaš, zagotovo pa takega načina urjenja ne bi zdržali. Marsikdo izmed nas ne zna držati jezika za zobmi, zato bi se z nadrejenimi takoj sporekli. Tedaj bi vedeli, da nas čaka kruta kazen. Pa tudi vzdržljivi nismo, življenje v legiji pa je še kako kruto. Večkrat slišimo o bivših legionarjih, ki niso več normalni. Človeka ni več. Je že podoben živali?«

Nocoj bom ubil Chomskega

Tudi roman slovenskega pisatelja Dušana Jelinčiča govori o tujski legiji. Naslovni junak je Denis, ki je študent 2. letnika medicine, a je po uspešno opravljenem izpitu iz anatomije občutil praznino in tesnobo. S svojim življenjem ni bil zadovoljen, zato se je oprijel ideje o tujski legiji, ki je staršem ni zaupal, saj z njimi ni imel tesnejšega dialoga. Prijatelj Walter ga je opomnil, da se v tujski legiji zbirajo izobčenci, ki izrivajo prejšnje življenje ali pa si ga morajo ponovno ustvariti. Denisovemu nekdanjemu košarkarskemu trenerju Morelu pa se je zdela tujska legija Denisova negativna oblika bega. Svetoval mu je, naj gre kot prostovoljec v bolnišnico v džunglo. A študent je že bil prepričan: v legiji se bo uril 4 mesece, vojaški rok pa je trajal 5 let. A v Castelnaudaryju pri Toulousu so bile vaje fizično izčrpavajoče, vendar je bil on prav tako vzdržljiv kot Tony, saj je bil navajen vsakodnevnega teka in športnega udejstvovanja: »Ves dopoldan so se plazili po blatu pod bodečimi žicami in plezali po lesenih stenah in vrveh, za kosilo pa je bil tako utrujen, da bi najraje legel, a ga je čakalo še popoldansko urjenje.« (Jelinčič 2012: 33)⁵ Sam je delil rekrute na normalne, ki so hoteli le pustolovščino, psihično šibke slabiče ter bandite oz. lopove. Največ jih je bilo iz Nemčije, Rusije, Španije in Francije. In čeprav si je Denis prisegel, da bo ohranil svojo kulturo, da ne bo nikoli ubil človeka, se je kmalu zmotil. Ni smel več brati svojih romanov *Gospa Bovary*, *Živalska farma* in *Martin Eden*, saj je bil v legiji prostor le za pornografske stripe, mačizem in nazadnjaštvo. Ko je postal pravi legionar, mu je poročnik podaril knjigo *Slava in čast tujske legije*. Razmišljati je moral samo o njej, ubogati tudi nemogoče ukaze. Rus Ivan ga je prosil, naj ne dezertira, sicer ga bodo ustrelili kot psa. Odiiti bo moral v Sierro Leone, kjer je divjala državljanska vojna. Najprej se mu je ta pokrajina zdela čarobna, a so ga domačini kmalu kamenjali. Izvedel je, da so legionarji tisti, ki naj bi redni vojski pomagali vzdrževati mir. Njihovi nasprotniki so bili pripadniki Revolucionarne združene fronte in so se borili za oblast oz. za denar. A obe strani sta se borili le za diamante. Denis je spoznal tudi otroke vojake, ki so premagancem z mačetami odsekali glavo, iz prsi vzeli srce, izrezali jetra in v sklede ulovili kri. Nato se je začela njihova pojedina. Tako naj bi jim nasprotnik dal moči, za naslednje bitke pa so se utrdili s pitjem mleka s smodnikom. Bili so zadrogirani z amfetaminom, heroinom in hašišem, kar so dobili v zareze v kožo z injekcijami. Denis se je kmalu pridružil plačancem, da bi sploh ostal živ. Rešil ga je 42-letni poročnik Tom iz Avstralije, ki je izgubil službo, potem ko je udaril duhovnika, saj

⁵ Jelinčič, Dušan (2012): *Nocoj bom ubil Chomskega*. Ljubljana: Sanje, str. 33.

je nadlegoval njegovega mladoletnega sina. Ti so bili torej premična četa Revolucionarne združene fronte, njihovi značilnosti sta bili dobro poznavanje terena in gverilska vojna. Ustvarjati so morali napetost. Zdelo se je, da so ti ljudje izgubili čustva, tudi Tom. A to ga ni zanimalo več, saj je sam dokončno izgubil svojo družino. Svoje življenje je izgubil, ko je poveljniku izmaknil lepo Cindy, stotnico Rufa. Tako je Denis ostal sam, a so ga poslali v Senegal v Ziguinchor k reki Casamance, kjer je moral ubiti Chomskega, izdajalca Amerike in nehvaležneža. A tega ni storil, saj se je v misijonu Thomasa Sankare zaljubil v lepo Nino, nekakšno posvetno redovnico. Sam je tam opravljal službo bolničarja in učitelja angleščine za starejše in brezposelne reveže. Fant je začel zopet čutiti, hkrati pa se je zavedel, da je preteklost hodila za njim. Laična redovnica, sestra Mercedes, ga je izdala, vendar so ji Denisovi sovražniki z mačeto vzeli življenje. Denis in Nina sta morala izginiti, a ostala sta v Afriki in se bosta tako borila dalje za vse, ki so si želeli boljši jutri.

Zanimivo je, da je dijakinja 2. letnika smeri Tehnik računalništva roman prebrala ter o njem razmišljala v svojem zapisu v računalniškem programu Word: *»Osebnost mi je bila knjiga vseč. Rada imam bolj krvave zgodbe ter situacije, ko je glavni junak prisiljen sprejeti številne odločitve, na katere morda ni ravno ponosen, saj mu to utrdi karakter in mu ponudi nov pogled na svet iz različnih zornih kotov. Resnica mu je pahnjena v obraz in z njo se mora sprijazniti. V našem primeru je bil Denis prisiljen to narediti za svoje preživetje. Mi bi mogoče to morali narediti, da obdržimo službo, prijatelja ...? Všeč mi je bilo, da je kljub grozotam, ki jih je videl, Denis ostal dobrega srca in se ni prepustil »temnim silam«, ki so jim podlegli marsikateri v tujski legiji, med plačanci ... ipd. Knjiga je dobro napisana. Ima svoje trenutke miru in sproščenosti, a tudi trenutke brezglavega, neusmiljenega nasilja in krvavih pokolov. Zna pripraviti bralca do tega, da bere in bere, saj ga zanima, kaj se bo zgodilo. Ko doseže vrh, se spet razplete, dokler se ne pojavi nov zaplet. Drugi del knjige (Ziguinchor) mi je bil osebno manj zanimiv, ampak verjetno tudi zato, ker se avtor bolj osredotoči na romanco med Denisom in Nino, saj sama ne maram ljubezenskih zgodb. Mislim tudi, da si je Mercedes, ena od sester v misijonu, ki je bila ljubosumna na ljubezen, ki sta si jo delila Nina in Denis, svojo smrt zaslužila. Ne zato ker je bila nevoščljiva, zagrenjena ipd., temveč zaradi svojih dejanj, zaradi katerih sta dva človeka skoraj izgubila svoji življenji. V prvem delu knjige se je Denis prelevil iz naivnega študenta v zlomljenega človeka, ki je preveč videl za dobro svojega mentalnega zdravja. A v Ziguinchorju je spet našel srečo in s tem sebe; tistega sebe, ki ga je izgubil v tujski legiji in pri plačancih. Boljše se je počutil in se sprijaznil s tem, kar je storil. Da se je napačno odločil, ko je tujcu vzel življenje. Moti me edino to, da ne izvemo, kako se je končala situacija s prijateljem Morelom ter Denisovimi starši. Jasno, da mora Denis prikriti svojo identiteto. A vsi mislijo, da je mrtev, vendar bi jim lahko vse razložil.«*

Tudi dijak 3. letnika iste smeri je bil v svojem zapisu zelo kritičen: *»Pripoveduje o problemih in zločinih, ki so se dogajali v Afriki. Zelo zanimiv del knjige se dogaja v osrčju vseh bojev med plačanci ter legijo; vsak je imel na svoji strani domačine ter njihove otroke in ženske. Starejše moške so uporabljali kot vodiče ali pa za bojevnike. Ženske so imele bolj stransko*

vlogo; z njimi so vojaki delali, kar so hoteli. To se mi zdi žalostno, najbolj žalostno pa je to, da so otroke uporabljali za ubijanje z mačeto ali pa so jim v roke dali kalašnikov. Pravijo da zato, ker je to orožje lahko in ga lahko uporablja prav vsak, saj ima hiter sprožilec. O tujski legiji sem pogledal film, ki govori, kako mučni so bili pogoji, da si postal njen del. Vsak vojak se je moral mesec dni uvajati, opravljali pa so tudi razne izpite, ki so bili tako fizični kot psihični. Dva najtežja fizična sta bila 8 km teka s polno opremo čez Saharo v eni uri ter 380 km marša; to so morali opravljati legionarji. Ne morem pa si predstavljati, kako se je Denis lahko odločil, da bo odšel v tako kruto vojsko, kot je tujska legija, in vem, da bi se sam odločil drugače. Tudi če je on ubil le enega možkega, je le-ta imel družino oz. ženo ter otroka, katerih slike je imel s seboj, ko je umiral. Zakaj sem knjigo ločil na dva začetka ter konca? Zdelo se mi je, da v prvi polovici knjige Denis ne ve, kaj bi sam s seboj, ne vidi prihodnosti in vse postaja vedno bolj črno. Gleda prizore krutosti, ki se dogajajo na straneh legije in plačancev in vsak dan znova vidi pred seboj smrt. Ve, da ga od nje loči le pritisk na petelina osebe, ki se morda skriva za drevesom. V drugi polovici se mi Denis zdi prerojen, postane profesor in zdravnik v misijonu, kjer najde tudi ljubezen in vse mu gre na bolje. Stvari mu postanejo bolj jasne in vidi svojo prihodnost z Nino ...«

Tudi dijak 4. letnika smeri Tehnik računalništva je izpostavil naslovnega junaka in temo krutosti take vojske: »Knjiga zelo dobro in jasno ponazori Denisovo notranjo stisko že na začetku knjige. Pisatelj te prepriča, da je Denis resnično reva, ker ne more preboleti dekleta ter da je že rosno mlad (drugi letnik medicine) obupal v življenju ter da zanj v trenutno živečem mestu ni ostalo nič. Šele naknadno pisatelj pokaže, kako nečastna je tujska legija, da so tamkajšnji vojaki navadni morilci in ne legionarji, kot imenujejo sami sebe. Zanimivo mi je tudi bilo, kako tujska legija pod vodstvom francoske vlade pošilja vojake v Afriko, da se borijo ter morijo tamkajšnje prebivalce, tako imenovane upornike, pri trgovanju z diamanti. Saj sta Evropa ter Amerika glavna kupca «krvavih» diamantov, ki jih kopljejo v Afriki. Knjiga ti da misliti tudi o ostalih mednarodnih organizacijah, kot sta npr. UNICEF in Rdeči križ, ki niso nič drugega kot medijski pomp, ki ga upravljajo najrazličnejši svetovni voditelji. Kmalu ugotoviš, da so vse te ustanove samo krinka za posle «velikih» ljudi. Drugi del knjige, ki je veliko bolj romantičen in čustveno pozitiven kot prvi, ti pokaže, kaj lahko vse narediš zase in druge s pozitivnim mišljenjem ter dobro voljo. Kot lik je Nina daleč najsvetlejša točka v knjigi, je kot nekakšen velik plus med ostalimi minusi, ki jo obkrožajo: bolni ljudje, neizobraženost, zahrbtnost, lakota, brezdomci, Denisova temačna preteklost, njena preteklost ... a se vseeno ne preda in ostaja zvesta cilju, ki si ga je zadala. ČE HOČEŠ SPOZNATI SREČO, MORAŠ IMETI DOVOLJ ZNAČAJA. IMETI ZNAČAJ PA POMENI OPRAVITI BOLEČE IZBIRE.«

Dijak 2. letnika iste smeri pa je ob svojem govornem nastopu **vračunalniškem programu Word** celo primerjal oba romana, torej Goli vojščak Tonyja Sloana ter Nocoj bom ubil Chomskega avtorja Dušana Jelinčiča: »Knjigi sta me vsebinsko presenetili, saj sem mislil, da zgodbi ne bosta tako zanimivi. Obe knjigi pripovedujeta zgodbo o dveh fantih, ki sta se pridružila tujski legiji iz podobnih razlogov. Oba sta čutila praznino na dnu srca, oba sta hotela izkusiti nekaj novega. V knjigi Goli vojščak je Tonyju zamisel za od-

hod v legijo dal stari legijski veteran. V knjigi Nocoj bom ubil Chomskega pa se je Denis sam odločil za odhod v legijo iz podobnih razlogov kot Tony. V romanu, kjer je glavna oseba Tony, je močno poudarjeno urjenje v legiji. Opisan je vsak poligon in vsak pohod. Predstavljena je vsakodnevna rutina in početje legionarjev v njihovem prostem času. Še posebej pa je poudarjeno nočno življenje legionarjev. V romanu, kjer je naslovni junak Denis, pa avtor o urjenju ne dolgozezi, ampak ga je opisal zelo na kratko. Raje je poudaril zgodbo, ki se nadaljuje po urjenju. Bralce verjetno to bolj pritegne k branju, vsaj po mojem mnenju, saj potek urjenja ne zanima veliko ljudi. Seveda pa je bilo zanimivo brati tudi, kaj vse so morali med urjenjem prestati legionarji. Knjiga Goli vojščak me je kljub pomanjkanju zgodbe pritegnila bolj kot knjiga Nocoj bom ubil Chomskega, saj so bili dogodki predstavljeni na zelo zanimiv in duhovit način. Grozni dogodki v knjigi so zapisani zelo natančno in realno. Ob branju romana Goli vojščak sem dobil občutek, da Tony Sloane ob pisanju te knjige ni izpustil veliko reči. Knjiga Dušana Jelinčiča seveda ni slaba. Predvsem opisuje šibkost človeškega uma zaradi strahu. Glavni junak Denis se mora v zgodbi spoprijeti z vsemi čustvi: jezo, žalostjo, veseljem, ljubeznijo, obupom, izgubljenostjo, strahom. To so čustva, ki jih je legijski rekrut moral preživeti. Kot pravi pisatelj, je veliko ljudi, ki je preživelo urjenje, ostalo brez čustev. Ob ubijanju človeškega bitja niso čutili popolnoma ničesar. Pranje možganov je bilo uspešno pri večini vojakov. Tony ob služenju v Afriki spozna veliko novih prijateljev, s katerimi tudi po služenju obdrži stike. Denisovi prijatelji so že umrli, preden je končal z vojskovanjem. Knjigi pa se razlikujeta predvsem v koncu zgodbe. Tony se po opravljenem obveznem roku služenja odpravi na potovanje okoli sveta. Posledice legije in znanega legijskega pranja možganov čuti še dolgo. Denisova zgodba ima srečen konec za razliko od Tonyjeve. On s svojo novo ljubeznijo ostane v Afriki in najbrž pomaga ljudem, ki pomoč nujno potrebujejo. Knjigi sta zelo zanimivi in ju priporočam tistemu, ki rad prebere zgodbe o drugačnem življenju.»

Dušan Jelinčič v bralnem klubu

O romanu Nocoj bom ubil Chomskega ter tujski legiji je v bralnem klubu na Elektrotehniški in računalniški šoli v Novi Gorici spregovoril tudi tržaški pisatelj Dušan Jelinčič. Dijakom je povedal, da je delo napisal v dveh mesecih. Bil je zelo motiviran, obiskal je tudi kraje, o katerih govori naslovni junak, študent Denis. Mladi, pravi pisatelj, so zelo vedoželjni, zato jih zanese na mnoge poti. Tudi sam je bil v Afriki in spoznal legionarje, ki so odhajali tudi v Južno Ameriko. Ve, da se nekateri niso vrnili, drugi so bili bolni, predvsem pa jih je razjedalo, saj so morali tudi ubijati, postali so kruti. Znani legionar na Idrijskem vsako noč sanja o vseh, ki jih je ubil. Sam trdi, da je tujska legija morilska združba za velik denar velesil. In vsak legionar ubije najmanj 1000 ljudi. Dijake je zanimalo, če so pokoli v romanu resnični. Avtor je zagotovil, da nikoli ne »blefira«, sicer bi to bralci tudi opazili. Ne želi si ugajati bralcem, saj je to bližnjica do uspeha. Izpostavil je tudi zanimivo dejstvo, da je bil leta 1980 v Sierri Leone, ki je bogata zaradi diamantov tudi danes, in je tudi poiskal legionarje, ki so tam delali. Nekateri izmed njih mu še vedno telefonirajo. V Casamancu je celo obiskal laični

misijon belih bratov. Za svojega romanesknega junaka Denisa pa pravi, da po duši ni bil legionar, a je vseeno šel med morilce. Kmalu pa je vedel, da iz tujske legije ne smeš nikoli zbežati. Jelinčič se je posredno srečal tudi s pobojem z mačetami, ko je v Afriki videl žensko brez roke. V polomljeni francoščini je izvedel, da so ob napadu na vas pobili moške, ženske pa so se morale odločiti za krajše ali daljše sekanje roke oz. za izgubo dlani ali cele roke. Izvedel pa je tudi o otrocih vojakih, ki živijo v neizmerni revščini. Ko legionarji oz. njihovi pomočniki napadejo vas, jih zadrogirajo, v kožo pa jim dajo tekoči heroin. Tako postanejo kralji sveta, saj lahko naredijo vse, ničesar in nikogar se ne bojijo več. Mačete ne morejo držati v roki, pač pa puško kalašnikov, ki je enostavno orožje. Na črni celini ostajajo le mladi ljudje, saj je tam povprečna življenjska starost 43 let. In zakaj imajo njegovi literarni Afričani tudi ameriška imena? Tudi oni gledajo ameriške morilske filme, zato si ime krvoločnega posameznika nadenejo še sami.

Didaktični cilji ob predstavitvi govornih nastopov

Dijaki so bili motivirani za branje, razumevanje ter zapisovanje tujega in slovenskega romana o tujski legiji, ki sta bili izbrana pri pouku slovenščine. Pripovedovalec oz. tisti, ki je govorno vajo pripravil, je razvijal zmožnost branja, pripovedovanja, poslušanja, pogovora ter ustnega in pisnega sporočanja. Pri slednjem je uporabil dva računalniška programa PowerPoint in Word. Upošteval je tudi mnenje sošolcev ter bil do njih strpen; določene trditve je pojasnjeval in utemeljeval. Svojo sporazumevalno zmožnost je razvijal v zbornem jeziku. Skupaj s sošolci se je seznanil tudi z avtorjem besedila. Dijaki so se kritično opredelili do takih drugačnih ljudi, ki jim tujska legija pomeni nov izziv, predvsem pa beg iz ustaljenega normalnega življenja. Pri pouku književnosti so tako s pomočjo pripovedovalca in profesorja prebrano doživljali, razumeli in nato aktualizirali dogajanje. Dijaki so ob govorjenju in pri pisanju poglobljali tudi zmožnost estetskega doživljanja. S pomočjo odlomka iz Jelinčičevega romana so sistematično opazovali in razčlenjevali besedila ter utrjevali in nadgrajevali svoje znanje. Z zapisi v obliki eseja pa so izražali svoje razumevanje odlomka in svojih izkušenj. Tako so razvijali tudi kritično mišljenje.

Odlomek iz romana – nadgrajevanje vedenja in estetsko doživljanje srednješolcev

V 2. letniku smeri Tehnik računalništva pri pisanju šolskih nalog oz. esejev uporabim tudi tiskane odlomke naključno izbranih literarnih del, saj dijaki prebrano tudi ubesedijo. Po predstavitvi teme o tujski legiji v govornih nastopih pri pouku slovenščine sem se odločila, da dijakom za pisanje šolske naloge ponudim odlomek iz romana Dušana Jelinčiča *Nocoj bom ubil Chomskega*, str. 92–93. Odlomek govori o krvavem srečanju legionarjev, plačancev in otrok vojakov. Slednji so zajete legionarje potolkli z mačetami ter se zagrizli vanje. Eden izmed treh preživelih je bil tudi Denis, ki ni mogel verjeti, da je njihov vodja Lothar mrtev.

Dijaki 2. letnika so sicer po branju odlomka priznali, da je zapisano zelo kruto, da pa to odslilkava stanje po boju v Afriki, ko se srečajo nasprotni strani. Celo dekleta je zagotovilo, da je avtor predstavil dogajanje zelo realno. O svojem razmišljanju je zapisala: *»Da otroka spremeniš v pobesnelo žival, mora biti s teboj res nekaj narobe. Razlog za tako početje mi ni znan, a nikakor ne bi smel biti pomemben. Otrokom v takšnem stanju je lahko vseeno, kaj se jim godi in kaj počnejo, ampak da jih do takega stanja sploh privedeš ... Tu nekaj ni v redu. Resnično bolni pa so bili njihovi najemniki in tisti, ki so to podpirali. A da ne bi mislili, da se take stvari v tem času ne dogajajo. Lahko da so posledice bolj blage, saj si otroci ne skačejo v lase z noži in mačeta, a to ni bistveno. Dejstvo je, da v sodobnosti ne potrebujemo droge in grozljivih okoliščin, da bi se spravili ne nekoga, saj smo izgubili občutek za sočloveka. Lahko imamo <fensi> tehnologijo in morda boljše življenjske razmere, ki naj bi nam olajšale bivanje in svet preuredile v kraj, v katerem lahko živimo v miru in brez predsodkov, a so nekatere stvari še vedno iste: rasizem, homofobija, kritika ljudi zaradi vere, kulture ... In zato bodo tudi spopadi, ki se ne bodo vedno lepo končali.«* Njen sošolec je iz odlomka videl, da so bili otroci stroji za pobijanje ljudi: *»Tako so jih izurili, da so bili povsem brez čustev in milosti. Zanje je bilo pobijanje vsakdanje opravilo. In tudi danes še divjajo vojne in vedno bodo.«* Zopet drugi je kritično zapisal: *»Odlomek mi ni preveč všeč, saj nikoli nisem hotel videti 11- oz. 12-letnega otroka, ki pobija. Na srečo tega še nisem videl, za take dogodke pa sem slišal, da jih po svetu ni malo. Velikokrat se vprašam, če se bo to kdaj končalo, a odgovora ne poznam. Denis, ki je morijo preživel, je zame nekakšen junak, saj mu je grozilo pogubljenje.«* Sošolcu se je zdel odlomek krut in zastrašujoč predvsem zato, ker so vodje boja nedolžne otroke spremenili v bojvnike: *»To so storili zato, ker so tako dobili močno vojsko, močnejšo tudi od odraslih mož, saj tako mladi otroci še nimajo izoblikovane vesti, ki bi jih pekla po strašnem dejanju. Otroci se v nekaterih državah tudi danes še vedno bojujejo, a kljub temu upam, da v prihodnosti ne bodo več vključeni v te grozote.«* Nekega dijaka je odlomek spomnil na klasično delo angleške renesanse, na Shakespearovo tragedijo Romeo in Julija: *»... Člani dveh sprtih družin so se bojevali, vendar je to pripeljalo do smrti njunih dveh najmlajših članov. Za tako dejanje ni bilo potrebno najmanjše opravičilo.«* Zopet drugega je odlomek spomnil na primer Kony 2012: *»To je bil veliki zločinec oz. vodja otroške vojske v Afriki. Veliko ljudi je videlo njegove posnetke in kaj je počel s tamkajšnjimi otroki. In prizor ni bil lep. In za Afriko nihče ne more povedati, da otroških vojska ni več, ker se morda nekje skrivajo in čakajo na udarec. To je narobe, bolno in manipulativno.«*

Dijaki so tako kritično razmišljali o odlomku, ki je izpostavil krutost vojne v sodobnem svetu na drugi celini. Priznali so, da so taki zapisi resnični, čeprav sami tega ne bi radi doživeli. Nekdo izmed njih je dodal, *»da nima rad temne plati življenja in grozljivih nečloveških dejanj, ko se ljudje obnašajo kot živali in pozabljajo, kaj pomeni biti človek«.*

Pomen govornih nastopov

Govorni nastopi so torej ključnega pomena pri pouku književnosti, saj se dijaki ob branju, pripovedovanju, zapisu s pomočjo računalniških progra-

mov znebijo vrzeli, ki so jih imeli že v osnovni šoli, češ da je »slovenščina brezveze, ker je itak ne znamo«. Ko kot srednješolci vzamejo v roke knjigo in jo preberejo, spoznajo, »da ni vse na netu«. S seboj jo prinesejo tudi k pouku. Ko gre iz rok v roke po razredu, sošolci listajo po straneh, velikokrat določeni odlomek tudi preberejo in se želijo o njem pogovoriti oz. poiskati mnenje tudi drugih. Pripovedovalec pripravi svoj govorni nastop, za katerega da pobudo sam ali poišče pomoč učitelja, oblikuje pa ga s pomočjo računalniških programov PowerPoint in Word. Učitelj upošteva dijakovo izvirnost, jasnost, natančnost pripovedovanja, zborni jezik ter samoiniciativnost, ki se pokaže že ob razvijanju teme, predvsem pa pri interpretaciji in pri zapisu v računalniškem programu Word, saj srednješolec izvirno razvija temo, ki jo nadgradi s svojim razmišljanjem o prebranem.

POVZETEK

V svojem prispevku sem predstavila nekoliko drugačno delo oz. dopolnjevanje pri poučevanju šolskega predmeta slovenščine. Kot profesorica letega menim, da je v sodobnem času tak način dela nujen, saj srednješolci velikokrat tarnajo, da je predmet nezanimiv, »saj nič od tega ne bomo rabili, ker smo na strokovni šoli«. Od tod njihovo slabše razumevanje učne snovi, nepripravljenost za delo, izostajanje od pouka ter naveličanost pri šolski uri. Govorni nastopi so jim všeč, čeprav priznajo, da imajo tremo, ker morajo nastopati pred svojimi sošolci. Hkrati pa so veseli, če uspešno opravijo svoje delo, saj izpostavijo tudi svoje mnenje. To pa nadgradijo v pogovoru s pisateljem kot gostom bralnega kluba. In ne nazadnje so tudi sami v vlogi pripovedovalca, saj skušajo sošolcem razložiti nastali problem, ter spraševalca, ker s pomočjo besedilne vrste Intervju izpostavijo svojo družino, tudi prijatelje in znance, ki so jim pomagali pri njihovem delu. Tako hkrati razvijajo zmožnost branja, ustnega in pisnega sporočanja, kar nadgrajujejo z zmožnostjo estetskega doživljanja in lastnimi spoznanji, ki jih tudi zapišejo.

Viri in literatura

- Jelinčič, D., 2012: Nocoj bom ubil Chomskega. Ljubljana: Sanje.
- Katalog znanja.Slovenščina. Srednje strokovno izobraževanje, 2010.
- Sloane, T., 2006: Goli vojščak. Izola: Meander.